

Sexuálne rizikové správanie – deti a mládež ako obeť a aktéri

prof. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.

Pedagogická fakulta KU, Katedra pedagogiky a psychológie, Ružomberok

Príspevok sa zaoberá problematikou sexuálne rizikového správania detí a mládeže. Môžu byť obeť, ale aj sa dopúšťať sexuálne rizikového správania (rôznej závažnosti a nebezpečnosti). Súčasná situácia nás presvedča o potrebe účinnej prevencie na základných a stredných školách. Autorka venuje osobitnú pozornosť možnostiam pediatriov v tejto oblasti.

Kľúčové slová: sexuálne rizikové správanie, sexuálne zneužívanie, prostitúcia, sextorion, sexting, prevencia.

Sexual risky behaviour – children and youth as victims and participants

The article deals with the problem of sexual risky behaviour of children and youth. They can be victims, but they can also engage in sexual risky behaviour (of varying severity and dangerousness). The current situation convinces us of the need for effective prevention in primary and secondary schools. The author pays special attention to the possibilities of paediatricians in this area.

Key words: sexual risky behaviour, sexual abuse, prostitution, sextortion, sexting, prevention.

Rizikové či problémové správanie detí a mládeže je rôznorodé a neustále sa mení. Dieťa, pubescent či adolescent môže byť aktívnym konateľom nevhodného správania, ale aj jeho obeťou. Aj v súvislosti so sexuálne rizikovým správaním môžu byť deti a mládež aktérmi, agresormi či iniciátormi problémového správania rôznej závažnosti (ohrozujúci svoju bezpečnosť alebo bezpečnosť inej osoby), ako aj obeťou negatívnych javov rôznej nebezpečnosti.

Sexuálne správanie je vo všetkých kultúrach podriaďované všeobecne uznávaným mravným a právnym normám. Vo vzťahu k definovaniu normality sexuálneho správania nachádzame rozpory a nejasnosti v rozdielnosti posudzovania sexuálnych prejavov z aspektov kultúrne špecifických, možno uplatniť rôzne kritériá, napr. axiologické, sociálne, štatistické, právne, kultúrne a iné. Miovský (1) za sexuálne rizikové správanie považuje súbor behaviorálnych prejavov sprevádzajúcich sexuálne

aktivity a vykazujúce preukázateľný nárast zdravotných, sociálnych a ďalších typov rizík, ako aj fenomény kombinujúce viac typov rizikových prejavov. Polínek (2) charakterizuje sexuálne rizikové správanie ako kombináciu sexuálneho správania a prejavov, ktoré môžu viesť k zdravotným, sociálnym a psychickým rizikám, príp. sa sexuálne správanie kombinuje s ďalším rizikovým správaním (napr. s užívaním drog).

Počiatok dospievania je podľa Spilkovej (3) u dievčat medzi 9.–13. rokom, u chlapcov medzi 9.–14. rokom. Sexualita je širší pojem ako pohlavný styk. K rizikovému sexuálnemu správaniu žiakov možno zaradiť: predčasný sexuálny život, nezrelosť jedného či oboch partnerov, promiskuitu, nadväzovanie sexuálnych kontaktov s neznámymi osobami, prostitúciu, zverejňovanie intímnych fotografií alebo videí na webe a i. Pri kombinovaní s ďalším druhom rizikového správania je to najmä s užívaním alkoholu a ďalších drog.

Podľa Kubicovej (4) sú v súvislosti s pohlavne prenosnými chorobami rizikovou skupinou dospievajúci, ktorí predčasne začínajú so sexuálnym životom, experimentujú a nechránia svoje zdravie.

Vážnym problémom, kedy je dieťa obeťou je **sexuálne zneužitie** (napr. jednorazový akt znásilnenia) a **sexuálne zneužívanie** (dlhodobé, trvajúce aj niekoľko rokov) veľmi silne zasiahne každú obeť. Sexuálne zneužitie zahŕňa širokú škálu sexuálneho správania, môže ísť o bezkontaktné i kontaktné aktivity, ako aj použitie násillia. Obeťou sexuálneho násillia či sexuálneho zneužívania sú neraz deti a mládež. Ide o každé neprimerané vystavenie dieťaťa sexuálnemu správaniu, ktoré vedie k uspokojovaniu potrieb agresora.

Z viktimologického hľadiska považujeme deti a mládež za obzvlášť zraniteľnú skupinu osôb. Často sa táto trestná činnosť deje priamo v rodinnom prostredí alebo rodina zlyhala, keď si neplnila svoju ochrannú funkciu.

prof. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.
Pedagogická fakulta KU, Katedra pedagogiky a psychológie, Ružomberok
ingrid.emmerova@ku.sk

Cit. zkr: *Pediatr. praxi.* 2023;24(2):102-104

Článok prijat redakci: 16. 1. 2023

Článok prijat k publikaci: 23. 1. 2023